6. Bem, S. L. (1995). Dismantling gender polarization and compulsory heterosexuality: Should we turn the volume down or up? *Journal of Sex Research, 32(4)*, 329–334. doi:10.1080/00224499509551806 [in English].

7. Dean, M. L., & Tate, C. C. (2016). Extending the legacy of Sandra Bem: Psychological androgyny as a touchstone conceptual advance for the study of gender in psychological science. *Sex Roles. Advance online publication*. doi:10.1007 /s11199-016-0713-z [in English].

8. Ivchenko, O., Mitova, O. (2020). Component of psychological training of basketball players at the stage of preliminary basic training n the preparatory period. *Slobozhanskyi herald of science and sport: [scientific and theoretical journal]. Kharkiv*: KhSAPC, 8 (4), 104, p.69-80 [in English].

9. Golden, C. R., & McHugh, M. C. (2016). The personal, political, and professional life of Sandra Bem. *Sex Roles. Advance online publication*. doi:10.1007/s11199-016-0674-2 [in English].

10. Keener, E., & Mehta, C. M. (2017). The past, present, and future of masculinity, femininity and gender: *Honoring feminist scholar Sandra L. Bem (1944-2014)*, Part 2. Sex Roles, 76(11–12) [in English].

11. Martin, C. L., Cook, R. E., & Andrews, N. C. Z. (2016). Reviving androgyny: A modern day perspective on flexibility of gender identity and behavior. *Sex Roles. Advance online publication*. doi:10.1007 /s11199-016-0602-5 [in English].

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2023.10(170).12
УДК 796.332: 015

Гаврилюк В.О.
Кандидат педагогічних наук
доцент кафедри фізичного виховання, спорту та здоров'я
Державний податковий університет м. Ірпінь
Головащенко Р.В.
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
доцент кафедри фізичного виховання, спорту та здоров'я
Державний податковий університет м. Ірпінь
Шевц В.О.
Магістр 2 курсу , факультету соціально-гуманітарних технологій
та менеджменту Державний податковий університет м. Ірпінь

РОЗВИТОК ШВИДКІСНО-СИЛОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ПІД ЧАС СПОРТИВНОЇ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті висвітлюється вплив методу динамічних зусиль на розвиток швидкісно-силових здібностей учнів під час спортивної ігрової діяльності.

Досліджувався вплив даного методу на раціональну побудову тренувального процесу, що призводить до зростання функціональних можливостей організму юних футболістів та вдосконалення усього комплексу заходів, відповідальних за підготовку до загальної діяльності.

Відповідно до досліджень швидкісно-силові здатності значно зростають у період з 8-9 років до 15-16 років.

Спортивно ігрові вправи використовуються в процесі фізкультурно-спортивного тренування та виховання для комплексного вдосконалення рухової діяльності в ускладнених умовах. У найбільшій мірі це дозволяє вдосконалити такі якості і здібності, як спритність, швидкість реакції в поєднанні з швидкістю руху, сили в поєднанні з швидкістю та інших етичних якостей особистості.

На будь-якій стадії індивідуального розвитку швидкісно-силових якостей необхідно дотримуватися послідовності та конгруентності виконання вправ. Підбір вправ відбувається згідно принципу динамічної відповідності.

Запропоновані методичні рекомендації використання спортивної ігрової діяльності як засобу розвитку швидкісно-силових якостей учнів середніх класів дозволить поліпшити рівень розвитку фізичних якостей.

Ключові слова: *розвиток, швидкісно-силові здібності, спортивні ігри, футбол, тренування.*

Gavriliuk Valery, Golovashchenko Roman, Shevts Victoria. Development of speed and strength abilities of students during sports games. *The article highlights the influence of the method of dynamic efforts on the development of speed and strength abilities of students during sports and game activities.*

The impact of this method on the rational construction of the training process, which leads to the growth of the functional capabilities of the body of young football players and the improvement of the entire set of measures responsible for preparation for general activity, was investigated.

According to the results of the analysis of the scientific and methodological literature, it can be stated that the method of developing speed and strength abilities of students of general secondary education institutions remains relevant and requires a modernized method of applying physical exercises using the means of sports games in physical culture lessons.

According to research, speed-power abilities increase significantly from 8-9 years to 15-16 years.

Sports game exercises are used in the process of physical culture and sports training and education for comprehensive improvement of motor activity in difficult conditions. To the greatest extent, it allows you to improve such qualities and abilities as dexterity, speed of reaction in combination with speed of movement, strength in combination with speed and other ethical qualities of the individual.

Strength and speed qualities are directly manifested in the amount of motor effort per unit of time, which is provided by the integral reaction of the body, associated with the mobilization of mental qualities, motor, muscle functions and functional systems.

At any stage of individual development of speed and strength qualities, it is necessary to observe the sequence and congruence of the exercises. The selection of exercises takes place according to the principle of dynamic correspondence.

The proposed methodical recommendations for the use of sports games as a means of developing speed and strength qualities of middle school students will improve the level of development of physical qualities.

Key words: *development, speed and strength abilities, sports games, football, training.*

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Фізична культура посідає важливе місце в системі фізичного виховання учнів шкільного віку. Багато дослідників (В.Г. Ареф'ев, В.О. Гаврилюк, Т.Ю. Круцевич, Л.П. Сергієнко та інші) стверджують, що рівень розвитку сили, швидкості, сили, витривалості, гнучкості та спритності позитивно впливає на фізичне і психічне здоров'я школярів в онтогенезі[2,7].

Основні дослідження в цих напрямках спрямовані на динаміку інноваційних зрушень в системі освіти, в контексті розвитку здоров'я формуючого виховного середовища. У той же час, досліджень, в яких розглядалися б питання розвитку швидкісно-силових здібностей учнів під час спортивної ігрової діяльності з використанням сучасних наукових методів - недостатньо [1,7].

Шкільний вік має важливе значення для формування всіх фізичних якостей учня. На цьому етапі формуються знання і навички відповідального ставлення до здоров'я, регулярних занять фізичною культурою і спортом, загартовування тощо [3].

Спеціальні фізичні вправи можна швидко освоїти, при цьому широкий їх вибір дозволяє проводити навчально-тренувальні заняття з високою щільністю, ефективно вирішувати завдання на уроках фізичної культури.

Проте відсутні дослідження, що стосуються практичних рекомендацій використання спортивної ігрової діяльності як засобу розвитку швидкісно-силових якостей учнів середніх класів [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інтенсифікація сучасного шкільного освітнього процесу, ускладнення програм, невідповідність методики і технологій навчання віковим та функціональним можливостям школярів, нераціональна організація як на уроках, так і дома), негативно впливають на всі компоненти здоров'я учнів: уповільнюється морфо-функціональний розвиток; виснажуються адаптаційні резерви організму; відбувається зростання хронічних захворювань; з'являється втома; деформується мотиваційна сфера; обмежуються успіхи в навчанні в цілому [1, 2, 4, 6].

Силові та швидкісні якості безпосередньо проявляються у величині рухового зусилля за одиницю часу, що забезпечується цілісною реакцією організму, зв'язаною з мобілізацією психічних якостей, моторної, м'язової функцій та функціональних систем. Тому швидкісно-силові якості не зводиться до поняття «сила м'язів» [4, 5].

Аналіз літературних джерел свідчить про те, що у ряді робіт розкрито зміст компонентів фізичної культури в контексті розвитку фізичних якостей людини, особливості застосування різних фізичних вправ у навчально-виховному процесі школярів а також оздоровче, розвиваюче і виховне значення засобів спортивного виховання [2, 3, 6].

На думку дослідників, шкільний вік є найбільш сприятливим для удосконалення всіх фізичних якостей та швидкісно-силових здібностей. Це пов'язано з тим, що показники основних систем організму поступово наближаються до показників дорослих, а з іншого – відзначається їхня варіативність до сприйняття педагогічних впливів. Так, ігрова діяльність сприяють розвитку швидкісно-силових здібностей, фізичних якостей, підвищенню працездатності та формуванню психічних та морально-вольових якостей учнів.

За результатами аналізу науково-методичної літератури можна стверджувати, що методика розвитку швидкісно-силових здібностей учнів закладів загальної середньої освіти залишається актуальною та потребує модернізованої методики застосування фізичних вправ з використанням засобів спортивних ігор на уроках фізичної культури [4].

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано згідно науково-дослідної теми Державного податкового університету на 2021-2026 роки за темою «Підвищення фізичної працездатності різних груп населення у процесі занять фізичної культури і спорту» (державний реєстраційний номер 0121U113261).

Формування мети статті – визначити ефективність ігрової діяльності щодо розвитку швидкісно-силових здібностей учнів шкільного віку.

Завдання дослідження:

1. З'ясувати сучасний стан реалізації досліджуваної теми у теорії та практиці сучасної школи;
2. Обґрунтувати та експериментально перевірити вплив використання спортивної ігрової діяльності як засобу розвитку швидкісно-силових здібностей учнів середнього шкільного віку;
3. Розробити методичні рекомендації використання спортивної ігрової діяльності як засобу розвитку швидкісно-силових якостей учнів середніх класів.

Методи і організація дослідження. У роботі використовувались наступні методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення науково-методичної і спеціальної літератури; педагогічне спостереження за тренувальним процесом; методи оцінки рівня розвитку швидкісно-силових якостей; антропометричні методи дослідження, методи математичної статистики.

Розробка методичні рекомендації використання спортивної ігрової діяльності як засобу розвитку швидкісно-силових якостей, та дослідження, було проведено на базі Бориспільського Центру спорту та фізичного здоров'я населення Київської обл.

Методика фізичного виховання щодо розвитку фізичних якостей та умінь означає застосування раціонально підібраних фізичних засобів та адекватних методів, з метою ефективного вирішення конкретного педагогічного завдання під

час навчальних занять.

Силові та швидкісні якості безпосередньо проявляються у величині рухового зусилля за одиницю часу, що забезпечується цілісною реакцією організму, зв'язаною з мобілізацією психічних якостей, моторної, м'язової функцій та функціональних систем. Тому швидкісно-силові якості не зводиться до поняття «сила м'язів» [3, 5].

Результати дослідження. Наше дослідження показало, що шкільний вік є найбільш сприятливим для удосконалення всіх фізичних якостей та швидкісно-силових здібностей. Це пов'язано з тим, що показники основних систем організму поступово наближаються до показників дорослих, а з іншого – відзначається їхня варіативність до сприйняття педагогічних впливів. Так, ігрова діяльність сприяють розвитку швидкісно-силових здібностей, фізичних якостей, підвищенню працездатності та формуванню психічних та морально-вольових якостей учнів.

Швидкісні здібності більшою мірою є вродженими і найменше зазнають змін в навчально-тренувальному процесі.

Встановлено, що підвищити швидкісні здібності можна як за допомогою використання спеціальних методів і засобів, спрямованих на розвиток даних здібностей, так і непрямим шляхом, розвиваючи силові якості, швидкісно-силові здібності, поліпшуючи техніку виконання рухових дій тощо.

Методика розвитку швидкісно-силових здібностей – це насамперед виконання добре освоєних вправ на граничній швидкості, яка дозволяє учню зосередити всі зусилля на швидкості, а не на способі виконання вправи. Виконання фізичних вправ на швидкість необхідно припинити за наявності перших ознак стомлення.

Показники розвитку швидкісно-силових якостей учнів експериментальної і контрольної групи на початку експерименту представлені в (табл.1).

Таблиця 1.

Показники розвитку швидкісно-силових якостей учнів експериментальної і контрольної грипи на початку експерименту

№	Тест	КГ	ЕГ
11	Стрибок у довжину з місця см	138,1±14,2	137,1±13,2
22	Підйом тулуба за 30 с	21,0±3,0	22,0±2,0
33	Човниковий біг 10х5 м	21,8±1,9	21,7±2,0
44	Кидок набивного м'яча (1 кг	292,2±54,5	292,0±54,5
55	Потрійний стрибок см	423,12±60,2	423,0±60,2

У ході експерименту ми виявили, що використання спортивної ігрової діяльності сприяють розвитку фізичних якостей учнів середніх класів та максимально впливає на вдосконалення технічних і тактичних прийомів.

Аналіз навчальної програми з футболу дозволив визначити частоту використання елементів спортивної ігрової діяльності під час проведення експерименту.

Ефективність застосування спортивної ігрової діяльності в процесі ренування досліджуваних футболістів підтвердилася не лише позитивною динамікою отриманих результатів експериментальної групи, а й перевагою тестування ЕГ над показниками випробуваних КГ.

Показники тестування приросту змін у розвитку швидкісно-силових якостей в експериментальній групі на початку та в кінці дослідження наведені у таб.2.

Табл. 2.

Показники тестування приросту змін у розвитку швидкісно-силових якостей в експериментальній групі на початку та в кінці дослідження

№	Тестова вправа	Початок експерименту	Кінець експерименту	Приріст результатів	
				разів, см.	*%*
1	Стрибок у довжину з місця	137,1±13,2	147,1±16,5	< 7,5±8,6	7,3 %
2	Підйом тулуба за 30 с	22,0±2,0	25,0±3,8	< 2,1±2,3	5,5 %
3	Човниковий біг 10х5 м	21,7±2,0	20,3±1,6	< 1,0±1,0	6,2 %
4	Кидок набивного м'яча (1кг)	292,0±54,5	332,3±60,7	<31,6±28,2	13,8 %
5	Потрійний стрибок з місця	423,0±60,2	454,7±64,5	<42,4±33,9	7,5 %

Значне покращення відбулося в приростi результатів експериментальної групи, а саме: за тестом «Стрибок у довжину з місця» змінився з 137,1±13,2 см на початку до 147,1±16,5 см – у кінці експерименту; за тестом «Підйом тулуба за 30 с» збідбшився з 22 разу на початку до 25 разів – у кінці експерименту; за тестом «Човниковий біг 10х5 м» змінився з 21,7±2,0 с. на початку до 20,3±1,6 с. – у кінці експерименту; за тестом «Кидок набивного м'яча (1кг)» змінився з 292,0±54,5 см на початку до 332,3±60,7 см. – у кінці експерименту; за тестом «Потрійний стрибок з місця» змінився з 423,0±60,2 см на початку до 454,7±64,5 см – у кінці експерименту. Прирости в групах і відмінності в приростах груп достовірні (p <0,05).

Експериментально перевіривши вплив спортивної ігрової діяльності на розвиток швидкісно-силових здібностей

учнів середнього шкільного віку ми розробили відповідні рекомендації.

Виконання багатьох фізичних рухів пов'язане з силовими якостями, як здатністю надавати і долати опір за допомогою м'язових зусиль. Вони виявляються в змішаних динамічних режимах з швидким переходом від поступливих до інтенсивних дій. Міра швидкості наростання сили визначається поняттям "градієнт сили".

Швидкість як рухова якість - це комплекс функціональних властивостей організму, що відображають швидкісні можливості людини. Чим швидше наростає сила, тим більший ефект досягається в швидкісно-силових вправах: спринтерському бігу, стрибках і метаннях, спортивних іграх.

Швидкісно-силова підготовка включає різноманітні засоби і прийоми, направлені на розвиток здатності долати значні зовнішні опори при максимально швидких рухах, а також при прискоренні і гальмуванні тіла або його ланок.

Цілеспрямоване і високоефективний розвиток швидкісно-силових якостей досягаються тільки тоді, коли тренер визначає конкретні вимоги і характеристики спортивних рухів та рухомих ланок при виконанні вибраної вправи. Це можливо при

орієнтуванні на них при виборі відповідних комплексів спеціальних підготовчих вправ. У цьому випадку тренер зможете індивідуально підібрати засоби, які відповідають специфіці якостей, що виявляються ним у конкретній спортивно ігровій вправі.

Кількість повторень у швидкісно-силовому завданні може бути визначено на основі аналізу зміни часу виконання повторень у підході. У школярів середніх класів відзначається така закономірність: зі збільшенням кількості повторень у завданні знижується швидкість виконання рухової дії. Це вказує на те, що одне й те саме силове завдання може виконуватися у швидкісному і повторному режимах.

Для рішення конкретних задач швидкісно-силової підготовки застосовуються різноманітні вправи:

- з подоланням ваги власного тіла: швидкий біг, стрибки, стрибки на двох ногах з місця і з розгону (різного по довжині і швидкості), в глибину, висоту, на дальність і в різних їх поєднаннях, а також силові вправи, вправи на гімнастичних снарядах;

- з використанням впливу зовнішньої середи: біг і стрибки в гору і з гори, по сходинках вгору і вниз, тощо);

- з подоланням зовнішніх опорів в максимально швидкісних рухах: вправи з партнером, з обтяженням, в метаннях і передачі м'яча).

При розвитку швидкості застосовуються змагальні спортивні вправи що розвивають абсолютну швидкість (біг, стрибок, метання) або окремих його елементів (різні рухи рук, ніг, корпусу), а також їх поєднань.

При виконанні вправ на розвиток сили тренер, засобами спортивної ігрової діяльності вирішує завдання розвинути найбільшу силу скорочення м'язів, що беруть участь при виконанні основної вправи.

Спортивно ігрові вправи використовується в процесі фізичного виховання для комплексного вдосконалення рухової діяльності в ускладнених умовах. У найбільшій мірі це дозволяє вдосконалити такі якості і здібності, як спритність, швидкість реакції в поєднанні з швидкістю руху, сили в поєднанні з швидкістю та інших етичних якостей особистості.

Підбір засобів і методів швидкісно-силової підготовки повинен здійснюватися відповідно до анатомо-фізіологічних особливостей дітей даного віку.

Висновки. У дослідженнях багатьох науковців відзначено, що у системі фізичного виховання дітей шкільного віку особливе місце належить фізичній підготовці, а фізичні якості характеризуються нерівномірністю розвитку в різні періоди життя дітей.

На будь-якій стадії розвитку швидкісно-силових якостей необхідно дотримуватися послідовності та конгруентності виконання вправ.

У розвитку швидкісно-силових якостей провідним є метод динамічних зусиль. Підбір вправ відбувається згідно принципу динамічної відповідності.

Запропоновані методичні рекомендації використання спортивної ігрової діяльності як засобу розвитку швидкісно-силових якостей учнів середніх класів дозволить поліпшити рівень розвитку фізичних якостей.

Використання спортивної ігрової діяльності у тренувальному процесі показало, що в учнів експериментального класу відбувся більший приріст показників розвитку фізичних якостей порівняно з показниками контрольного класу.

Література

1. Базилевич Н. О. Розвиток швидкісно-силових здібностей школярів старшої школи в процесі занять боксом / Н. О. Базилевич, І. В. Юрченко // Formation of innovative potential of world science : collection of scientific. - Tel Aviv : European Scientific Platform, 2021. - Vol. 2 . - P. 125-130.

2. Гаврилюк В.О. «Кінезіопластика – новий науковий напрям у сфері здоров'я людини../ В.О. Гаврилюк // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія No 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / За ред. О.В. Тимошенка. –Київ: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2023. – Випуск 3 (161). – С.54-58.

3. Теорія і методика фізичного виховання: Том 1. Загальні основи теорії іметодики фізичного виховання / Т.Ю. Круцевич. – К., 2018. – 392 с..

4. Лоза Т.О., Затилкін В.В. Професійна підготовка майбутніх фахівців різних спеціальностей засобами фізичного виховання // Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (23–24 квітня 2020 року, м. Суми). Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка. – 2020. С.115-117.

5. Рибалко П.Ф. Особливості професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до подальшої фахової діяльності // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук. Журнал – Суми: 2019., № 9 (93)

6. Рибалко П. Ф., Самохвалова І. Ю. Аналіз розвитку рухових здібностей студенток закладів вищої освіти засобами

спортивних ігор у процесі секційних занять. Modern researcher in psychology and pedagogy: Collectivemonograph -Riga: Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2020. 428 p. C.333-352.

7. Фізичне виховання: проблеми та перспективи: монографія за загальною редакцією проф. Г. П. Грибана. Житомир: Рута, 2020. 384 с.

References

1. Bazylevych N.O., Yurchenko I.V. (2021). Rozvytok shvydkisno-sylovykh zdibnostei shkoliariv starshoi shkoly v protsesi zaniat boksom. [Development of speed and strength abilities of high school students in the process of boxing] Formation of. innovative potential of world science: collection of scientific. Tel Aviv, State of Israel: European Scientific Platform. Vol. 2. Pp. 125-130.

2. Gavrilyuk V.O. (2023). Kinesioplasty is a new science in the field of human health.. Scientific book of the National Pedagogical University named after M.P. Dragomanova. Series No. 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports): collection. scientific work / Ed. O.V. Tymoshenka. –Kiev: Branch of NPU named after M.P. Dragomanova, Issue 3 (161). P.54-58.

3. Krutsevich T.Yu. (2018). Theory and methodology of physical training: Volume 1. Basic principles of the theory and methodology of physical training. – Kiev. 392 pp.

4. Loza T.O., Zatilkin V.V. (2020). Professional training of future nurses of various specialties using the methods of physical training // Innovative development of high awareness: global, European and national world of changes: materials of VI M International scientific and practical conference (23-24th quarter 2020, Sumi). Sumi: Type of SumDPU named after A. S. Makarenka. –P.115-117.

5. Ribalko P.F. (2018). Features of professional training of future physical education teachers before further teaching activities // Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies: science. Magazine – Sumi: No. 9 (93)

6. Ribalko P. F., Samokhvalova I. Yu. (2020). Analysis of the development of the skills of female students of mortgages in a broad understanding of the ways of sports games in the process of sections.Modern researcher in psychology and pedagogy: Collectivemonograph -Riga: Izdevnieciba "Baltija Publishing". 428 p. C.333-352.

7. Griban G. P. (2020). Physical education: problems and prospects: monograph edited by prof. Zhytomyr: Ruta. 384 p.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2023.10(170).13
УДК: 796.011.3-057.87:796.332

Гребік О.В.
кандидат педагогічних наук, доцент
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк
Хомич А.В.
кандидат педагогічних наук, доцент
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк
Гнітецький Л.В.
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент
Академія рекреаційних технологій і права, м. Луцьк
Борисюк С.Ю.
доцент
Академія рекреаційних технологій і права, м. Луцьк
Хриплюк О.П.
ст. викладач фізичного виховання,
Академія рекреаційних технологій і права, м. Луцьк
Крот А.С.
ст. викладач фізичного виховання,
Академія рекреаційних технологій і права, м. Луцьк
Бугайчук Н.Б.
викладач фізичної культури,
КЗВО «Луцький педагогічний коледж» ВОР, м. Луцьк

ВПЛИВ ЗАНЯТЬ ФУТБОЛОМ НА ФІЗИЧНУ ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ ЮНАКІВ

У даній статті визначаються зміни у показниках фізичної підготовленості юнаків 16 – 17 років під впливом занять футболом. Для реалізації мети дослідження ми використовували наступні методи: аналіз науково-методичної літератури; соціологічні методи дослідження; педагогічне спостереження; педагогічний експеримент; методи математичної статистики. Дані засвідчують, що найчисельніша група респондентів має високий рівень інтересу до занять футболом (КГ – 46,2 %, ЕГ – 85,6 %). Середній рівень інтересу мають 37,4 % опитаних юнаків КГ та 14,4 % – ЕГ. Приємним залишається той факт, що у респондентів ЕГ не знайшлось жодного юнака, який би обрав варіант – низький або відсутній інтерес, або негативне ставлення до занять футболом. У респондентів ЕГ найвищий відсоток отримав мотив – зміцнити стан здоров'я (47,2 %). В КГ 40,3 % юнаків обрали варіант – отримати залік (40,3 %). Такі мотиви, як: оволодіти технікою фізичних вправ, інтерес до особи викладача та прагнення спілкуватися з друзями не знайшли своїх